

O NEPOSLUŠNÉM KRÁLI

Kázání ze dne 29.8.2021 – Kamil Vystavěl

Čtení: 1. Samuelova, kap. 15

Jeden prapodivný starozákonní příběh. Rád bych k němu pověděl několik myšlenek a snad se tak stane tento kus biblické zvěsti srozumitelný a přínosný.

1. Realita dávných časů

Příběh nás vede hluboko do minulosti, do doby železné, vracíme se zhruba 3000 let nazpátek v čase. Jak asi tenkrát vypadal lidský život? Jak moc se asi odlišoval od života dnes? Doba železná byla doba tvrdá. To je, myslím, na první poslech patrné. Přežití nebylo vůbec nic samozřejmého. O přežití se často muselo bojovat. A my dokonce čteme, že Hospodin přikazoval svému lidu bojovat. *Toto praví Hospodin zástupů: Mám v patrnosti, co učinil Amálek Izraeli; položil se mu do cesty, když vystupoval z Egypta. Nyní jdi a pobij Amáleka; jako klaté zničíte vše, co mu patří...*

Co to bylo za lidi, ten Amálek nebo Amálekovci, co to bylo za společnost? Byl to proradný a krutý protivník. Byla to už z dřívějšíka tak říkajíc „známá firma.“ Totiž to bylo tak: Ještě hlouběji v minulosti Izraelský lid v čele s Mojžíšem uprchli z otroctví, šťastně unikli Egyptským vojskům, překonali vnitřní bručení z řad nespokojenců a přijali posilující Manu a vodu uprostřed pouště. A potom se zčistajasna vynořil mocný nepřítel, jmenoval se Amálek. Vojsko se postavilo do cesty Izraelcům a nenechalo je jít dál. Byl to mocný protivník, mocnější než Izrael. Nebýt tenkrát mimořádné pomoci z nebes, osvobozenecká výprava by předčasně skončila zadupána v prachu pouště. (viz Exodus 17,8-16) Z pouhé milosti Boží Izrael nepadl a mohl pokračovat ve své cestě dál, až do dobré země oplývající mlékem a medem.

Tenkrát Amálekovci svoji bitvu prohráli. Nepřestali však být hrozbou. Lid, který si říkal Amálek, představoval vskutku velké riziko. Ne jen pro nějakou skupinu lidí, kteří si říkali Izrael. Byli závažným rizikem též pro prastarou izraelskou duchovní tradici, tradici abrahamovské víry, tradici, která obohatila a dodnes obohacuje bezpočet lidí. Domnívám se, že proto Hospodin dal příkaz vybití a úplně bez zbytku zničit hrůzného protivníka jménem Amálek.

Nešlo o nějaký vrtoch Pána Boha, nýbrž o nezbytnou záchrannou akci. Je to možná trochu podobné, jako když se např. v roce 1940 Velká Británie na místo mírových jednání pustila do války s nacistickým Německem. Tehdy se taky hrálo jak o životy, tak o velice cennou duchovní tradici. Realita dávných časů se prolíná s realitou nedávné minulosti.

2. Role lídra

V tomto vroucím dění hraje zásadní lídr. Byl tu Boží příkaz, ale k jeho naplnění bylo třeba pozorné ucho a ochotné ruce. Boží příkaz byl doručen do uší krále Saula, úplně prvního monarchu nad Izraelem.

Ale vládce v Izraeli nikdy nesměl být autokratem. Sám sice dával pokyny a příkazy, ale zároveň měl být příjemcem pokynů a příkazů autority nejvyšší. Všichni panovníci, kteří kdy usedli na Izraelský trůn, Saulem počínaje, se zodpovídali Hospodinu. A mnozí, Saulem počínaje, byli v této věci špatnými lidry. Vyprávíme si tu příběh o neposlušném králi. Takto zareagoval na Boží pokyn:

Saul svolal lid a dal mu nastoupit v Telaímu; bylo to dvě stě tisíc pěších a judských mužů deset tisíc. – ta čísla něco vypovídají o velikosti nebezpečí, které Amálek představoval. Pokračuji dále:

Pak Saul přitáhl až k Amálekovu městu a v úvalu umístil zálohu. Kénijcům Saul vzkázal: "Odejděte od Amáleka a sestupte dolů, abych vás nesmetl spolu s ním. Vy jste přece prokázali milosrdenství všem Izraelcům, když vystupovali z Egypta." Kénijci tedy od Amáleka odešli. – Před vlastní bojovou akcí jsou vytrídění a zachráněni ti, kteří mezi nepřátele nepatří. Docela by mne zajímalo, jak to technicky provedli. Každopádně za to králi Saulovi patří palec nahoru. A dále:

Saul Amáleka pobíjel od Chavíly směrem na Šúr, který je naproti Egyptu. Amáleckého krále Agaga chytil živého, ale ostrím meče vyhubil všechn lid jako klatý. Saul a jeho lid ušetřil Agaga a nejlepší kusy z bravu a skotu, z druhého vrhu, a ze skopců a vůbec ze všeho pěkného, a nechtěli je vyhubit jako klaté. Jako klaté zničili jen to, co bylo podřadné a bezcenné. – zde lídr ve své roli pochybil. Vybití lidí mu zjevně nedělalo problém. Ale ty statné kravičky, ty krásné ovečky, no to by přece byla velká škoda, no ne? Pan král vyslechl žádost svých mužů: „Chceme si ponechat nějakou kořist. Nechceme přijít domů s prázdnou.“ Nestačilo jim vysvobození z nebezpečí. Zalíbilo se jim získat ještě nějaký ten lup navíc. A pan král své muže poslechl. Také jemu se zalíbilo ponechat si živou trofej z veliké bitvy. Také si chtěl z vítězného tažení domů přivést něco navíc – spoutaného a poníženého nepřátelského krále Agaga.

3. Poslušnost

Nuže, máme tu výsledky bitvy. Nebezpečí bylo zažehnáno, pan král i mužstvo byli spokojeni. Jen prorok Samuel do hotové věci začal vrtat. Vlastně ne Samuel! Spokojený byl Hospodin: *I stalo se slovo Hospodinovo k Samuelovi: "Lituji, že jsem ustanovil Saula králem, neboť se ode mne odvrátil a mými slovy se neřídí." Tu vzplanul Samuel hněvem a po celou noc úpěl k Hospodinu.* Od této chvíle je tématem příběhu poslušnost a neposlušnost.

Prorok Samuel si dodal odvahy, nakráčel před vladaře, který právě vítězně připochodoval z bitvy a začal kritizovat jeho neposlušnost. Král Saul se chvíli vytáčel, ale nakonec kápl božskou: *Zhřešil jsem, neboť jsem přestoupil Hospodinův rozkaz i tvá slova. Báł jsem se lidu, proto jsem je uposlechl.*

Hleďme, být poslušný vůči jednomu, znamená často být neposlušný vůči někomu jinému. A takový lídr to má těžké. Má sice velet, ale z různých stran na něj tlačí a naléhají vlivné skupiny. Jedna žádá toto, druhá žádá něco zcela protichůdného. A z vládnoucí osoby se může stát osoba ovládaná.

Jak být a zůstat v tom všem poslušný Bohu? Jak se nenechat strhnout podmanivými silami z jiných stran? Král Saul to pnutí neustál. A není sám, koho to semlelo. Ale zároveň na něm můžeme spatřit vnitřní velikost. Správně se posunul ve svém smýšlení od kličkování až k tomu, že uznal a pochopil vlastní chybu. Neposlušný vládce konal pokání a to se jen tak nevidí. Jako člověk ve své upřímnosti obstál. Jeho společenská role, role vladaře však od té doby zůstala poznamenaná a nalomená. Už nikdy nespatrił proroka Samuele. Jako král ztratil Boží radu i přízeň a sám od sebe ji, žel, už nikdy nehledal.

4. Poddajnost

Příběh o neposlušném králi, myslím, velmi dobře doplňuje a vyvažuje známou novozákonní pasáž o roli vládců. Zazněla v prvním biblickém čtení: *Každý ať se podřizuje vládní moci, neboť není moci, leč od Boha. Ty, které jsou, jsou zřízeny od Boha, takže ten, kdo se staví proti vládnoucí moci, vzpírá se Božímu řádu...* (viz Římanům 13,1-7)

Apoštol Pavel v tomto oddílu mluví moc pěkně o vládní moci. Mluví o ní tak pěkně, až je to podezřelé. Tvrdí, že vladařům se máme podřizovat, protože jsou prý Božími služebníky. No, kéž by tomu tak bylo! Vedle této idylické představy nechme zaznít slovo Hospodinovo o králi Saulovi: *Lituji, že jsem ustanovil Saula králem, neboť se ode mne odvrátil a mými slovy se neřídí.* Jinými slovy, je to špatný Boží služebník!

V Bibli najdeme obojí, jak loajalitu, tak kritiku. Tudíž soudím, že jsme svým představeným dlužni obojí – kus uctivé loajality a kus konstruktivní kritiky. A někdy nezbyvá, než abychom my sami napravili nebo udělali věci, které naši milí vladaři nechali bez povšimnutí.

Tak i prorok Samuel šel a dokonat to, co zůstal panovník dlužen. Saul krále Agaga nejprve ušetřil, a amálecký král si vykračoval k proroku Samuelovi sebevědomě, neboť se domníval, že hořkost smrti je odvrácena. To se však spletl, neboť králův nesplněný úkol vykonal někdo jiný. A tím příběh o neposlušném králi končí.

5. Obrazný výklad

Třicet staletí uteklo jako voda. V některých zemích se ještě pořád bojuje o přežití. Leckde se bojuje o kořist. A na některých zvlášť pozeňnaných místech se bojovat nemusí. Nemusíme válčit a bojovat o přežití jako kdysi za dávných časů. Díky Bohu! Uprostřed míru se potýkáme s protivníky jiného druhu. Kde není Amálek, tam se objevují jiné života kazy, rizika zcela jiných podob. Někdy se protivník záludně odívá do neviditelných převleků. Výhodou je, že v našich malých osobních bitvách zpravidla neteče krev a neleží padlí, ale bojovat s nepřáteli, jako je vnitřní prázdnota, přemíra povinností, nebo třeba slabá vůle, může být velmi vysilující. Nemusíme se sice postavit proti zlému králi Agagovi, ale zlých věcí, které ohrožují nás či jiné lidi, bychom asi pár našli. A když už děláme pořádek, není radno ve špízi ušetřit byť jen jediného mola.

6. Poslouchat Boha dnes

Na závěr bych rád pověděl ještě dvě věci.

1. V době železné byl Hospodin svému lidu blízko. Abych řekl pravdu, je to pro mě veliký div, že i v dobách, které se mi zdají být tak nesmírně kruté a tvrdé, Bůh se s lidmi setkával, zval je k poslušnosti a podivuhodnými cestami je vysvobozoval ode všech nepřátel.

2. Také v době postmoderní je Hospodin lidem blízko. V době posedlé pohodlím, pochutinami a zábavou k nám pochopitelně promlouvá trochu jinak než v době železné. A považuji to za veliký zázrak, že přes záplavu tolika rozličných hlasů, nesmyslů a hluků k nám Bůh mluví, zve nás k poslušnosti a svými podivuhodnými cestami vysvobozuje ze zmatků, stresů a prázdnoty.

Děkujeme Ti, Bože, za Tvé slovo. Prosíme uč nás poslušnosti, která se nekolébá ze strany na stranu, abychom byli nade všechno věrni Tobě. Veď nás k upřímnosti srdce, abychom své hříchy rozpoznávali a překonávali. A prosíme, všude tam, kde jsme své úkoly nedokončili, dokončuj za nás.